

เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา
ณ ห้องประชุมกรมราชทัณฑ์ ชั้น ๒ อาคารกรมราชทัณฑ์

๑.	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง	ประธานกรรมการ
๒.	ปลัดกระทรวงยุติธรรม นางพงษ์สวาท นิละโยธิน	รองประธานกรรมการ
๓.	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นางสาวชนนชม จันทะวงษ์ (ผู้แทน) ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๔.	ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายธนณัฐ นวไพบุลย์ (ผู้แทน) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมการปกครอง	กรรมการ
๕.	ปลัดกระทรวงแรงงาน นางกัลยกร เรือนสูง (ผู้แทน) ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์	กรรมการ
๖.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นายโกวิท คูพะเนียด (ผู้แทน) ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายการศึกษา	กรรมการ
๗.	ปลัดกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์สุรโชค ต่างวิวัฒน์ (ผู้แทน) รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๘.	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจตรี อุกฤษณ์ ศรีเสื่อขาม (ผู้แทน) รองผู้บัญชาการ สำนักงานกฎหมายและคดี	กรรมการ

๙. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ (ผู้แทน)
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา
๑๐. อัยการสูงสุด
นายสุรจิต พัฒนสาร (ผู้แทน)
รองอัยการสูงสุด
๑๑. เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ (ผู้แทน)
รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๒. นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๓. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๔. นายনীติ จิตสว่าง
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๕. นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๖. นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๗. นายแสงชัย ชีรกุลวานิช
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๘. อธิบดีกรมราชทัณฑ์
นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์

ผู้ไม่มาประชุม (ติดภารกิจ)

๑. นายเผ่าทอง ทองเจือ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายสิทธิ สุธีวงศ์
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร
๒. นายณรงค์ จัยเส่ย
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ
๓. นายชาญ วชิรเดช
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนา
๔. นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์
รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ
๕. นายปราโมทย์ ทองศรี
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา
๖. นางสาวสุธัญญา ผู้พัฒน์
หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม
๗. นางกนกวรรณ จิวเชื้อพันธุ์
ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา
๘. นายวิรุณ เจริญเกียรติวงศ์
ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย
๙. นางสาวกนกวลี ทิมประทุม
ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล
๑๐. นางสาวขวัญหทัย ศรีนาค
ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง
๑๑. นางสาววรดา วสันต์นันทสิริ
ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์
๑๒. นางสาวสาธิตา สามศรี
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

๑๓. นางสาววิศรา ศิริสุทธิเดชา	เลขานุการกรม
๑๔. นางอัมพร นิยมตรง	นักพัฒนาวิทยาเชี่ยวชาญ กองทันตวิทยา
๑๕. นางสาวมณฑกาญจน์ สุภิสุทธิ	ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
๑๖. นางสาวสนา อธิธรรมพฤษ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
๑๗. นางสาวมารีสา วิริยะรัมย์	รองหัวหน้ากลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์
๑๘. นายทินกร โนรี	รองผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข
๑๙. นายกริชทอง อันจันทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานอภัยโทษ
๒๐. นายเอกสิทธิ์ ทองเนื้อดี	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทันตวิทยา
๒๑. นางชมพูนุท ภัคดีบุตร	ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและประเมินผล
๒๒. นายพลศักดิ์ บุญเกิด	ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผนงานงบประมาณ
๒๓. นางสาวณธรา ฐิติธราดล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์
๒๔. นางสาวจรรยา มุตตะ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๒๕. นายอนุวัฒน์ โพธิ์ขาว	นักทันตวิทยาชำนาญการ
๒๖. นายธนัท คงแก้ว	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
๒๗. นางกฤติกา เฉิดโฉม	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๒๘. นางสาวมณีนรัตน์ พงศวินาสันต์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๒๙. นายมานิต คล้ายคลึง	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
๓๐. นางสาวพัชรสดา ชูดีกุล	นักทันตวิทยาชำนาญการ
๓๑. นางสาวจิราพร แสงทอง	เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
๓๒. นายศิริศักดิ์ หงษ์ศิริ	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๓๓. นายรัชพล ธนะเกียรติวารี	นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
๓๔. ว่าที่ร้อยตรีหญิง สударัตน์ สุทัศน์	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๓๕. นายปัญญาพล เตชะงามวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๓๖. นายปฏิภาณ ประเสริฐกุลศักดิ์	นิติกรปฏิบัติการ
๓๗. นางสาวสิริธร โพธิ์ทอง	นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
๓๘. นายณัฐวัฒน์ นิลกลัด	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
๓๙. นายคมจักร บุญยรัตน์	นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
๔๐. นางสาวรัชนก ตั้งแต่ง	นักวิชาการแรงงาน กระทรวงแรงงาน

เริ่มประชุม

เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ระเบียบวาระที่ ๑

เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการกล่าวเปิดการประชุมพร้อมขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ที่ให้เกิดริเริ่มเข้าร่วมประชุม และได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการประชุมวันนี้ว่า ตามที่นายกรัฐมนตรี (นายเศรษฐา ทวีสิน) ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา

/โดย...

โดยรัฐบาลได้ประกาศว่าจะสร้างความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการฟื้นฟูหลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ เพราะการมีหลักนิติธรรมที่น่าเชื่อถือเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางความคิดและสังคมที่สำคัญของประเทศ เป็นการลงทุนทำให้ประเทศไทยมีหลักนิติธรรมที่น่าเชื่อถือที่ใช้งบประมาณของรัฐน้อยที่สุด แต่ได้ประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาประเทศ และในอีก ๔ ปีข้างหน้ารัฐบาลจะวางรากฐานและโครงสร้างพื้นฐานใหม่ให้กับประเทศให้มีหลักนิติธรรมที่เข้มแข็งและน่าเชื่อถือ โดยรัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จ เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องโปร่งใสและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ หลักการพื้นฐานสำคัญของหลักนิติธรรมประการหนึ่ง คือ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค กล่าวคือ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสถานภาพใดในสังคม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องเท่าเทียมกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดอง ความสมานฉันท์ในสังคมต่อไป ซึ่งที่ผ่านมา ได้เคยมีโอกาสนักปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และได้เดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศซาอุดีอาระเบีย และประเทศแถบตะวันออกกลาง เป็นต้น เนื่องจากปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องแก้ปัญหาจากต่างประเทศด้วย จึงได้ค้นพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำสูงมาก โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซียที่มีประชากรประมาณ ๒๗๐ ล้านคน แต่มีจำนวนผู้ต้องขังน้อยกว่าประเทศไทยที่มีประชากรเพียง ๗๐ ล้านคน ทั้งนี้ ในต่างประเทศจะให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และจะวัดคุณภาพของประเทศจากคุณภาพของคน ไม่ได้วัดจากขนาดของประเทศไทยสำหรับกรมราชทัณฑ์ไทยมีจำนวนผู้ต้องขังเกือบ ๓๐๐,๐๐๐ คน กรมคุมประพฤติมีผู้ถูกคุมประพฤติจำนวนประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีข้อมูลผู้เสพยาเสพติดทั่วประเทศประมาณ ๑ ล้านคน โดยมีเลขประจำตัวประชาชนประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน ถ้าหากต้องการนำแนวทางการให้ประเทศชาติสร้างคน เพื่อให้คนไปสร้างสังคมและประเทศชาติ คิดว่ากระทรวงยุติธรรมทั้งกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และสำนักงาน ป.ป.ส. จะมีบทบาทสำคัญอย่างมาก โดยสำหรับกรมราชทัณฑ์จะต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานจากเดิมที่เรือนจำมีไว้ควบคุมผู้ต้องขังเพื่อการข่มขู่แก่แค้น กลายเป็นควบคุมผู้ต้องขังเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยให้สามารถกลับออกไปสู่สังคมและไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ สามารถทำให้คนที่ก้าวพลาดกลับไปสามารถใช้ศักยภาพของตนเอง มีความฝัน มีอาชีพเป็นของตนเองภายหลังพ้นโทษได้

นอกจากนี้ หากศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้พบว่า เป็นกฎหมายที่ได้ปรับปรุงเพื่อให้มีบทบัญญัติสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น ข้อกำหนดของสหประชาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญต่อการมีคณะกรรมการราชทัณฑ์เป็นอย่างมาก จึงขอฝากท่านปลัดกระทรวงยุติธรรมและท่านรองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทนอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ให้กำหนดจัดการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เดือนละครั้ง (หากสามารถทำได้) เพื่อขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ โดยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กำหนดเป้าหมายที่อยากทำให้สำเร็จ คือ การส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เป็นสถานที่ในการสร้างคน และส่งต่อกลุ่มคนเหล่านี้สู่สังคม เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ไปสร้างชาติต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒

เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการเป็นผู้รายงาน

ฝ่ายเลขานุการ นำเรียนที่ประชุมถึงรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ว่ามีทั้งหมดรวม ๒๔ หน้า ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้จัดส่งให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ ได้พิจารณาตรวจสอบและแจ้งฝ่ายเลขานุการฯ ทราบหากประสงค์แก้ไข ทั้งนี้ มีกรรมการ ๑ ท่าน ให้ความกรุณาแนะนำมีข้อแก้ไข ได้แก่ ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์) กรรมการ ขอแก้ไขรายงานการประชุม หน้า ๒๒ ดังนี้

บรรทัดที่ ๑๒ จากเดิม “เนื่องจาก” แก้ไขเป็น “โดย”

บรรทัดที่ ๑๓ จากเดิม “เป็นจำนวนมาก” แก้ไขเป็น “จำนวนหนึ่ง”

บรรทัดที่ ๑๔ จากเดิม “จำเป็นต้องยินยอม แต่ไม่ได้ยินยอม” แก้ไขเป็น “ต้องจำยอม ไม่ได้ยินยอม”

บรรทัดที่ ๑๕ จากเดิม “แก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที” แก้ไขเป็น “ป้องกันปัญหา ที่อาจเกิดเรื่องร้องเรียนภายหลังได้”

บรรทัดที่ ๑๘ จากเดิม “การดำเนินการในเรื่องนี้ก็มีข้อเสียอยู่เช่นกัน” แก้ไขเป็น “การดำเนินการในเรื่องนี้ก็มีข้อที่พึงระวังเช่นกัน”

ในการนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับแก้ไขรายงานการประชุมดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว จึงขอให้ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุม

มติที่ประชุม

รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕

ระเบียบวาระที่ ๓

เรื่องเพื่อทราบ

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบในการประชุมครั้งนี้มีทั้งหมด ๓ วาระ ประกอบด้วย วาระที่ ๓.๑ ผลการดำเนินงานสำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ วาระที่ ๓.๒ นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ และวาระที่ ๓.๓ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน โดยในวาระที่ ๓.๑ และ ๓.๓ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการเป็นผู้รายงาน

๓.๑ ผลการดำเนินงานสำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

ฝ่ายเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในห้วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมราชทัณฑ์ได้ขับเคลื่อนนโยบายทั้งของรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรม โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ๕ ด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์
โดยกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์โครงการในการมุ่งเน้นการยกระดับการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน อาทิ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขังผ่านการอบรมโครงการอาสาสมัครเรือนจำ (อสรจ.) และการจัดให้มีมุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุขในเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง

ด้านที่ ๒ การควบคุมดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมราชทัณฑ์มุ่งยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เช่น ข้อกำหนดแมนเดลา และข้อกำหนดกรุงเทพ โดยมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Operating Procedures - SOPs) รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังโดยการบริหารพื้นที่ความจุภายในเรือนจำ และประกาศอัตราความจุผู้ต้องขังทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๖ ตารางเมตรต่อคน ทำให้สามารถลดความแออัดภายในเรือนจำและทัณฑสถานได้ อีกทั้ง กรมราชทัณฑ์ได้ริเริ่มความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทยในการพัฒนางานราชทัณฑ์ไทยให้ดียิ่งขึ้น

ด้านที่ ๓ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการส่งต่อผู้พ้นโทษ โดยในปีที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง (Standard operating procedures for prisoner rehabilitation) ขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับสภาพสังคมและหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงมาตรฐานและข้อกำหนดระหว่างประเทศ นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งเรือนจำอุตสาหกรรม ณ เรือนจำชั่วคราวบ้านบึง สังกัดเรือนจำกลางชลบุรี เพื่อการฝึกทักษะการทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง ด้วยการเปลี่ยนจากการใช้แรงงานผู้ต้องขังซึ่งถือเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม แล้วหันมาพัฒนาเพื่อเตรียมผู้ต้องขังเข้าสู่อาชีพในระบบอุตสาหกรรมหลังพ้นโทษที่จะมีรายได้ตามมาตรฐานแรงงานขั้นต่ำ รวมทั้ง ได้มีการยกระดับการส่งนักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะภายนอกเรือนจำ เช่น การส่งผู้ต้องขังออกทำงาน เพื่อทำความสะอาดท่อระบายน้ำทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค และส่งเสริมการนำนักโทษเด็ดขาดจ่ายออกทำงานนอกเรือนจำประเภทความสามารถหรือทักษะพิเศษเพื่อออกไปมอบความบันเทิงและเป็นการสร้างการยอมรับในสังคมมากยิ่งขึ้น

ด้านที่ ๔ การต่อต้านการทุจริตและป้องกันการทุจริต ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมราชทัณฑ์ได้รับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) จากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยได้คะแนน ITA ที่ ๙๘.๔๓ เป็นอันดับที่ ๑ ของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และเป็นอันดับที่ ๔ ของส่วนราชการระดับกรม (ระดับประเทศ) รวมทั้งได้มีการประกาศเจตนารมณ์กรมราชทัณฑ์ เรื่องนโยบายไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) และประกาศเจตนารมณ์องค์กรคุณธรรม กรมราชทัณฑ์ เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กรอีกด้วย

ด้านที่ ๕ การเปิดพิพิธภัณฑราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ได้จัดพิธีเปิดพิพิธภัณฑแห่งใหม่ ณ จังหวัดนนทบุรี อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖ โดยได้ทำการรวบรวมวัตถุเกี่ยวกับการลงโทษและวัตถุโบราณที่พบภายในบริเวณเรือนจำต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อสืบทอดรักษาองค์ความรู้ด้านการราชทัณฑ์ ทั้งนี้ พิพิธภัณฑราชทัณฑ์

เปิดให้บริการเข้าเยี่ยมชมทุกวัน ยกเว้นวันจันทร์ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๗.๐๐ น. โดยไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีการจัดแสดงผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง ที่ใช้ชื่อร้านว่า “หับเผย” โดยจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง รวมถึงร้านอาหารและเครื่องดื่ม จากเรือนจำท่องเที่ยวต่าง ๆ หมุนเวียนมาจัดให้บริการเพื่อเป็นการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังอีกด้วย

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้กำหนดนโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ โดยมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การคืนคนดีสู่สังคม ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ภายใต้แนวคิด “รวมพลังขับเคลื่อน ๘ มิติยกระดับสร้างความเปลี่ยนแปลง” ประกอบด้วย

มติที่ ๑ การดำเนินการโครงการพระราชทานอย่างต่อเนื่อง

มติที่ ๒ ยกระดับความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำและสถานที่ควบคุม

มติที่ ๓ พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและ

หลักทัณฑ์วิทยา

มติที่ ๔ พัฒนาพฤตินิสัยแก้ไขผู้ต้องขัง ให้ตรงกับปัญหาของการทำความผิด

มติที่ ๕ พัฒนาและต่อยอดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

มติที่ ๖ พัฒนาระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และช่วยเหลือหลังพ้นโทษ

มติที่ ๗ ยกระดับการสร้างการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขัง

และผู้พ้นโทษ

มติที่ ๘ พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์

โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคืนคนดีสู่สังคม ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

กล่าวเสริมว่า นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เป็นนโยบายที่ดีมาก โดยเฉพาะในมติที่ ๗ ยกระดับการสร้างการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ เนื่องจากได้เคยกล่าวในที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์หลายครั้งที่ผ่านมาแล้วว่า เมื่อสังคมไม่คอยให้การยอมรับผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว ภาครัฐจะต้องเป็นตัวอย่างในการให้การยอมรับผู้พ้นโทษ เช่น การพิจารณายกเลิกคุณสมบัติต้องห้ามในการรับราชการของผู้ที่ ประวัตินิติอาชญากรรมหรือเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน หรือสามารถผลักดันให้เริ่มต้นที่องค์กรรัฐวิสาหกิจก่อนก็ได้ เพราะถ้าหากภาครัฐยังปฏิเสธบุคคลเหล่านี้ เอกชนย่อมต้องสามารถนำมาอ้างเป็นเหตุในการปฏิเสธได้ด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (นายแสงชัย ธีรกุลวานิช)

กล่าวว่า นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ภายใต้แนวคิด “รวมพลังขับเคลื่อน ๘ มิติ กระตุ้นสร้างการเปลี่ยนแปลง” เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะมิติที่ ๕ พัฒนาและต่อยอดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เนื่องด้วยการพัฒนาทักษะวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ของงานในตลาดแรงงาน ดังนั้นควรพัฒนาส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษเป็นผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรือผู้ประกอบการร้านแฟรนไชส์ โดยในการประชุมครั้งถัดไป กรมราชทัณฑ์ควรเตรียมข้อมูลมาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวิชาชีพผู้ต้องขังต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเรื่อง ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังและมีการพัฒนาฝึกวิชาชีพที่ยอดเยี่ยมมาก ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกรมราชทัณฑ์หลายผลงานมีความโดดเด่น อาทิ ภาพเขียน เฟอร์นิเจอร์ งานหัตถกรรม งานฝีมือต่าง ๆ จึงควรยกระดับผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์สู่ตลาดภาคเอกชนหรือภาครัฐที่กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการอยู่ อีกทั้งกระผมเป็นประธานสมาคมเอสเอ็มอีไทย (SME THAI) สามารถช่วยเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์สู่ตลาดต่าง ๆ ได้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษและหลังพ้นโทษ ซึ่งจะสอดคล้องกับมิติที่ ๖ พัฒนาระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และช่วยเหลือหลังพ้นโทษ

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นิลโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่าการที่ผู้พ้นโทษสามารถมีงาน มีอาชีพทำภายหลังพ้นโทษไปแล้ว เป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ไม่กลับมาต้องโทษ และถูกคุมขังในเรือนจำอีกครั้ง จึงเป็นเรื่องที่กรมราชทัณฑ์จะต้องให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพกับผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ

มิติที่ประชุม **รับทราบ**

๓.๓ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน

ฝ่ายเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา องค์การ Amnesty องค์การ Human rights watch และศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ได้เข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อส่งข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของกระทรวงยุติธรรม โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ในเรื่องการควบคุมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง อาทิ มาตรฐานสถานที่คุมขัง การเข้าถึงการให้บริการสาธารณสุข มาตรการกักโรคของเรือนจำ การควบคุมผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ การแยกการคุมขังผู้ต้องขังคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง การส่งจดหมาย และการเข้าพบของทนายความ เป็นต้น โดยกรมราชทัณฑ์ขอเรียนว่า สำหรับการควบคุมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้มีการกำหนดหลักมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Operating Procedures: SOPs) โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ การตรวจสอบความถูกต้องของบุคคล การจัดทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง การตรวจค้นตัว การคัดกรองโรค การจัดการทรัพย์สินที่ติดตัวของผู้ต้องขัง การแจ้งทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในเรือนจำ การนำผู้ต้องขังเข้าคุมขังและการจำแนกผู้ต้องขัง ตลอดจนการเยี่ยมหรือการติดต่อผู้ต้องขังของบุคคลภายนอก โดยกรมราชทัณฑ์ได้กำชับให้เรือนจำและทัณฑสถานถือปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

/ปลัดกระทรวง...

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า เมื่อมีข้อเสนอแนะจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) คณะกรรมการ หรือภาคส่วนต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องที่ดีในการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีการปฏิบัติงานคือการใช้คนในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นเรื่องยากในการพัฒนาพฤติกรรมของคนที่อยู่ในการควบคุมของกรมราชทัณฑ์ ในบางครั้งการที่ไม่เลือกปฏิบัติก็อาจกลายเป็นประเด็นได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ท่านนายกรัฐมนตรี (นายเศรษฐา ทวีสิน) เป็นประธานการประชุมเกี่ยวกับกฎหมายการสมรสเท่าเทียมและกฎหมายรับรองเพศสภาพ จึงทำให้เห็นว่า เมื่อมีการเสนอเรื่อง การสมรสเท่าเทียมเป็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติต่อกลุ่มเหล่านี้ โดยกลายเป็นว่าสิ่งที่กลุ่มคนเหล่านี้เรียกร้อง ไม่ได้เรียกร้องในการปฏิบัติที่เหมือนกัน แต่เรียกร้องให้มีการปฏิบัติที่ต่างกัน เช่น ห้องน้ำ ทรงผม การจัดจำแนกประเภท (หญิงหรือชาย) เป็นต้น ทั้งนี้ สำหรับการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ ก็ถูกพูดถึงในประเด็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ซับซ้อนในการปฏิบัติเพราะจะต้องคำนึงระหว่างการลงโทษกับการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน จึงอยากให้กรมราชทัณฑ์ นำประเด็นเหล่านี้ไปพิจารณาด้วย โดยจะต้องพิจารณาว่าถ้ากรมราชทัณฑ์เลือกปฏิบัติโดยมีความเป็นธรรมสามารถทำได้หรือไม่ เพราะตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่าห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่ถ้าเลือกปฏิบัติโดยเป็นธรรม อาจจะสามารถทำได้ในผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบาง กลุ่มพิเศษ หรือกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นการเฉพาะ เช่น ผู้หญิง พระภิกษุสงฆ์ และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหลักมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Operating Procedures: SOPs) ไว้อยู่แล้ว แต่อาจจะต้องทำการทบทวน เพราะหากมีข้อเสนอแนะหรือข้อเรียกร้องเช่นนี้จากคณะกรรมการและองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน หน่วยงานอาจจะต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติมและเตรียมพร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ต่อไป

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวเสริมว่า ขอสนับสนุนแนวคิดของท่านปลัดกระทรวงยุติธรรม ในการยอมรับแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่าง ๆ มาเพื่อทบทวนและปรับปรุง เพราะถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นภาครัฐได้กำหนดการปฏิบัติตามแนวคิดการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (SOPs) ให้เป็นไปตามหลักสากลแล้ว แต่ถ้าหากในมุมมองของภาคส่วนอื่น ทั้งเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศที่มีมุมมองหรือข้อคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน การรับฟังหรือยอมรับหลักวิธีคิดของภาคส่วนอื่นแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาจึงเป็นเรื่องที่ดี ที่จะส่งผลโดยตรงต่อนโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ในมิติที่ ๗ ยุทธศาสตร์การสร้างการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษอีกด้วย

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า สำหรับประเด็นเรื่องคุณลักษณะต้องห้ามในการรับราชการที่ท่านพลตำรวจเอก วันชัยฯ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชญาวิทยา ได้กล่าวถึงนั้น ขอเรียนว่าการแก้ไขกฎหมายในแต่ละประเด็นนั้นไม่ง่าย เช่น การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานผู้พิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งทางภาครัฐต้องฝ่าฟันเยอะมาก โดยได้บังคับให้

ภาคเอกชนยอมรับบุคคลพิการหรือทุพพลภาพเข้าทำงาน แต่ปรากฏว่ากฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกลับไม่รับบุคคลพิการหรือทุพพลภาพเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการเป็นลำดับขึ้นไป อย่างเช่น กรณีการล้มละลายที่บุคคลล้มละลายถูกห้ามปฏิบัติหลายอย่าง ซึ่งอาจเป็นการขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่าต้องไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจ จึงเป็นที่มาของการออกกฎหมายว่าต้องเป็นกรณีการล้มละลายเพราะการทุจริตเท่านั้นถึงจะเป็นลักษณะต้องห้ามในการเข้าสู่ตำแหน่งหรือการดำรงตำแหน่ง เพราะฉะนั้นในประเด็นของท่านพลตำรวจเอก วันชัยฯ อาจจะต้องไปศึกษาเพิ่มเติมว่าบางอาชีพ บางลักษณะงานจำเป็นต้องมีการตรวจสอบทะเบียนประวัติอาชญากรว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ไม่สามารรถรับเข้าทำงานได้ แต่สำหรับบางอาชีพ บางลักษณะงานอาจมีการผ่อนปรนได้ ทั้งนี้ ขอให้กรมราชทัณฑ์รับข้อสังเกตจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ไปต่อยอดพัฒนางานราชทัณฑ์ต่อไป

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) กล่าวว่า ขอเรียนปรึกษาท่านอาจารย์นายแพทย์ตินกร โนรี รองผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่ก่อนต้องโทษจำคุกเคยรับประทานยาปรับฮอร์โมนเพศมาตลอด และเมื่อเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำก็ได้แจ้งความประสงค์ในการรับประทานยาฮอร์โมนอย่างต่อเนื่อง แต่ในการขอรับยาปรับฮอร์โมนเพศจะต้องขอความเห็นจากแพทย์ประจำโรงพยาบาลแม่ข่ายของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แพทย์ประจำโรงพยาบาลแม่ข่ายไม่ได้ยื่นเอกสารต่อให้อีกทั้ง ผู้ต้องขังบางคนมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย เนื่องจากไม่มีรายได้และอาจทำให้เป็นภาระของครอบครัวอีกทางหนึ่ง จึงขอปรึกษาท่านติกรว่า เพื่อผลักดันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ถ้าหากผู้ต้องขังเคยได้รับยาปรับฮอร์โมนเพศอย่างต่อเนื่องมาก่อนและต่อมาถูกคุมขังในเรือนจำ จะสามารถรับยาปรับฮอร์โมนเพศจากทางภาครัฐโดยไม่มีค่าใช้จ่ายได้หรือไม่

รองผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (นายตินกร โนรี) ผู้เข้าร่วมประชุม กล่าวว่า ในประเด็นดังกล่าว ท่านสุรโชค ต่างวิวัฒน์ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะรับเรื่องไว้และจะนำไปดำเนินการต่อ

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหากรณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ เสนอให้ที่ประชุมทราบว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการออกกฎกระทรวงตามความใน มาตรา ๘๘/๑ แห่งประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญาแต่ยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติใช้ดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้ โดยที่ผ่านมาศาลยุติธรรมมีแนวทางการตัดสินจำเลยที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีโดยใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราว และถ้าหากไม่สามารถปล่อยตัวชั่วคราวได้ จะส่งไปที่เรือนจำเพื่อควบคุมตัวระหว่างพิจารณาพิพากษา ในการนี้ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงการดำเนินการกิจในส่วนที่กรมราชทัณฑ์สามารถขับเคลื่อนเพิ่มเติมได้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น ขอให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ โดยในวาระนี้ ขอให้รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) ซึ่งกำกับดูแลเรื่องนี้ เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ ประกอบด้วย นักโทษเด็ดขาด จำนวน ๒๑๕,๖๖๖ ราย ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี จำนวน ๕๑,๓๒๓ ราย โดยในจำนวนนี้แบ่งเป็น ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา จำนวน ๓๑,๙๒๔ ราย ผู้ต้องขังระหว่างไต่สวนพิจารณา จำนวน ๖,๖๙๒ ราย ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน จำนวน ๑๒,๗๐๗ ราย รวมจำนวนผู้ต้องขังระหว่างไต่สวนพิจารณาและระหว่างสอบสวนทั้งสิ้น ๑๙,๓๙๙ ราย

ในการนี้ เพื่อเป็นการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้มีความแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาด กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาพิพากษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ แบ่งออกเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การยกระดับทางกายภาพ โดยการกำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี (Hub) ใน ๘ กลุ่มจังหวัด ได้แก่ กลุ่มจังหวัดลำปาง กลุ่มจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มจังหวัดขอนแก่น กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มจังหวัดปทุมธานี กลุ่มจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มจังหวัดสงขลา และกลุ่มจังหวัดกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ประเด็นที่ ๒ การยกระดับทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ เรื่อง ได้แก่ ๑) การสั่งซื้ออาหารจากภายนอกเรือนจำ ๒) การได้รับอนุญาตให้สวมใส่เสื้อผ้าของตนเอง ๓) การได้รับโอกาสในการทำงานระหว่างถูกคุมขัง ๔) การได้รับอนุญาตให้จัดหาหนังสือ หนังสือพิมพ์ เครื่องเขียนและอุปกรณ์ด้านอาชีพ ๕) สามารถไว้ทรงผมได้ตามระเบียบ ๖) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ๗) การได้รับแจ้งเกี่ยวกับคดีความและได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ๘) การเพิ่มเงินใช้จ่ายประจำวันเป็นวันละ ๖๐๐ บาท หรือมากกว่า

ประเด็นที่ ๓ การศึกษาวิจัยผ่านโครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการเป็นเรือนจำโครงสร้างเบา ในพื้นที่ของเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว สังกัดเรือนจำกลางระยอง จังหวัดระยอง กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นไต่สวนพิจารณา และระหว่างสอบสวน โดยมีกรอบระยะเวลาดำเนินโครงการในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ และนำร่องวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามที่กรมราชทัณฑ์จะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบรวมทั้งหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ เรื่องตามที่ได้รายงานในประเด็นที่ ๒ ทั้งนี้ ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การดำเนินงานศึกษาวิจัยสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วย การเพิ่มจำนวนบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนระบบเสริมความมั่นคงภายในเรือนจำ เช่น กล้องวงจรปิด เป็นต้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า เมื่อรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ประกาศแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินตามที่ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาว่า รัฐบาลมีความต้องการที่จะฟื้นฟูหลักนิติธรรมให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญของหลักนิติธรรม คือ การธำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการบัญญัติเนื้อความที่ว่าด้วยการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ในกรณีที่คำพิพากษาศาลยังไม่ถึงที่สุด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนผู้กระทำผิดมิได้

ซึ่งที่ผ่านมา ในประเด็นของการจัดการกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่จะต้องถูกคุมขังภายในเรือนจำ ต้องยอมรับว่ามีใช้ความผิดของกรมราชทัณฑ์หรือศาล เนื่องจากทั้งสองภาคส่วนได้กระทำตามหน้าที่และอำนาจที่ตนพึงมี ดังนั้น จึงได้มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๙/๑ ๘๙/๒ และ ๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในมาตรา ๘๙/๑ ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณา ภายในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ สถานีดำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยสถานที่ดังกล่าวต้องมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น” โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ กระทรวงยุติธรรมได้มีการออกกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว คือ กฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง ทำให้ที่ผ่านมาในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งในสภาผู้แทนราษฎร จึงเกิดข้อท้วงติงถึงกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดเป้าหมายขององค์กรประการหนึ่งว่า ต้องการที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย แต่กระทรวงยุติธรรมเองนั้น ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นไปตามกฎหมายได้

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันได้รับทราบจาก คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) อยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยเพื่อยกร่างกฎกระทรวงฉบับใหม่ ที่จะต้องไม่เป็นการสร้างภาระแก่กรมราชทัณฑ์ ซึ่งในกระบวนการจัดทำรายงานการศึกษาเห็นควรให้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนด้วย ทั้งนี้ สำหรับร่างกฎกระทรวงฉบับใหม่ที่จะออกตามความในมาตรา ๘๙/๑ และ ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีความเกี่ยวข้องกับศาล จึงขอเรียนสอบถามผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมว่า จะสามารถร่วมพิจารณาตรวจสอบร่างกฎกระทรวงดังกล่าวด้วยได้หรือไม่

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

กรรมการ แจ้งที่ประชุมว่า หากกระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงฉบับใหม่เรียบร้อยแล้ว สำนักงานศาลยุติธรรมมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับใหม่ที่กระทรวงยุติธรรมจะใช้บังคับ โดยจะมีหนังสือเวียนแจ้งให้ศาลทั่วประเทศได้รับทราบว่า จะมีสถานที่ที่สามารถส่งตัวจำเลยไปคุมขังได้นอกเหนือจากเรือนจำ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอมอบหมายให้ท่านปลัดกระทรวงยุติธรรมประสานและหารือร่วมกับสำนักงานศาลยุติธรรมในการออกกฎกระทรวงฉบับใหม่ของกระทรวงยุติธรรม เพื่อที่ต่อไปหากกฎกระทรวงใช้บังคับแล้วจะมีส่วนช่วยให้ค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรมของประเทศไทยที่จัดทำโดย World Justice Project (WJP) ได้รับการประเมินให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ร่วมกันพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นอภิปราย

ผู้แทนอัยการสูงสุด (นายสุรจิต พัฒนสาร) กรรมการ กล่าวว่า มีประเด็นที่ต้องการเสนอต่อที่ประชุม ๒ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ ๑ คือ การใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก เนื่องจากทราบได้ที่สังคมยังคงพึ่งพาเพียงกระบวนการยุติธรรมในทางตรงจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ซึ่งทำให้เกิดภาระแก่กรมราชทัณฑ์ที่จะต้องทุ่มงบประมาณและกำลังทรัพยากรบุคคลในการแก้ปัญหา แต่หากสามารถสร้างทัศนคติและความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้แก่สังคม ก็จะสามารถลดภาระงานที่เกิดขึ้นแก่กรมราชทัณฑ์ได้ และประเด็นที่ ๒ คือ การสร้างความเชื่อมโยงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากเป็นรูปแบบการพิจารณาคดีที่ได้ผ่านกระบวนการไต่สวนของศาล อีกทั้งตัวกฎหมายก็ได้ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ผู้ที่เป็นต้นเรื่องและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการ ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าพนักงานตลอดจนผู้เสียหาย เพื่อให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้กระบวนการฝากขังหรือควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดีในสถานที่อื่นที่มีไข้เรือนจำ ซึ่งสถานที่นั้นจะต้องมีมติ และมีกรปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นที่แตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดโดยถือว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ถึงแม้ว่ากฎหมายได้มีการบัญญัติถึงอำนาจไว้แล้วแต่ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้เนื่องจากร่างกฎกระทรวงยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จึงจะยังใช้มาตรการการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้ตามเดิมโดยที่สังคมอาจจะยังไม่เกิดข้อสงสัย แต่หากสามารถเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้ถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะมีตัวอย่างให้เห็นแล้วในหลากหลายประเทศ เช่น ประเทศเมียนมาร์ ที่ถึงแม้ว่าจะมีระบอบการปกครองแบบเผด็จการ แต่ยังสามารถอนุญาตให้นางองซาน ซูจี ได้รับการคุมขังนอกเรือนจำโดยการจำกัดให้อยู่เฉพาะในบริเวณบ้านพักได้ อีกทั้ง ในปัจจุบันยังมีเทคโนโลยีด้านการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) ที่กรมคุมประพฤติได้นำมาใช้แล้วในการกิจการติดตามและควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับสังคมได้

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า แนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอไปนั้นถือเป็นการดำเนินการในระยะแรก กล่าวคือ ขณะที่กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างการพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติในกฎกระทรวงที่จะออกตามความในมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น

/เพื่อเป็น...

เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างรอยต่อที่นำไปสู่การบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับใหม่ กรมราชทัณฑ์จะกำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างการศึกษาการพิจารณาคดี (Hub) ใน ๘ กลุ่มจังหวัด และดำเนินการปรับปรุงระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้มีความแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาด พร้อมทั้งดำเนินโครงการทดลองนำร่องเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้วควบคู่ไปด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระดับมาตรฐานการปฏิบัติของเรือนจำใน ๘ กลุ่มจังหวัดดังกล่าวต่อไป

ลำดับถัดมาคือ ในระยะที่สอง เมื่อมีการประกาศใช้กฎกระทรวงตามมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่มีหลักเกณฑ์ของสถานที่คุมขังซึ่งไม่สามารถใช้เรือนจำหรือสถานที่ของพนักงานสอบสวนได้ กรมราชทัณฑ์จะต้องเตรียมความพร้อมให้เรือนจำทั้ง ๘ กลุ่มจังหวัด สามารถดำเนินการได้ตามข้อบังคับของกฎกระทรวงที่จะประกาศใช้ต่อไป โดยอาจจะมีการกำหนดพื้นที่สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำเพิ่มเติมต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต)

เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า หากต้องการให้การพิจารณาของที่ประชุมเรื่องแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญมีกรอบแนวทาง เป้าหมาย และทิศทางที่ชัดเจน จะต้องศึกษาบทวนหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี โดยเฉพาะ เนื่องจากรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาที่กว้างและหลากหลาย ตั้งแต่ในเรื่องของหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ

อธิบายให้ที่ประชุมทราบว่า เนื่องจากในห้วงเวลาที่ผ่านมามีประเด็นถกเถียงในสื่อสังคมว่า กรณีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของกรมราชทัณฑ์มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม แล้วหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักการของกฎหมายแล้ว จะพบว่า มีเพียงจำเลยในคดีอาญาเท่านั้นที่ได้รับการรับรองสิทธิตาม มาตรา ๒๙ ไม่นับรวมถึงคดีแพ่งและคดีอื่น ๆ โดยมุ่งเป้าในเรื่องสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งเนื้อหาของมาตรา ๒๙ วรรคสองได้บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” และวรรคสาม “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี” และถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแต่หลักการของมาตรา ๒๙ ยังคงอยู่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ สามารถถูกนำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสามได้ กล่าวคือ ในกรณีของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี หากมีเหตุจำเป็น การร้องขอต่อศาลและศาลมีการไต่สวนมีความเห็นเป็นการสมควรจึงจัดสรรให้แยกเพื่อคุมขังในสถานที่ที่มีใช้เรือนจำได้ แต่เนื่องจากปัจจุบันยังมีได้ออกกฎกระทรวงสำหรับการบังคับใช้เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรา ๘๙/๑ แต่สามารถบังคับใช้กับนักโทษเด็ดขาดใน ๘๙/๒ ได้ เพราะฉะนั้น แนวทางในการปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ยังไม่ถือเป็นการละเมิดหรือขัดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม เนื่องจากมีการดำเนินการควบคุมเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี และการแบ่งแยกพื้นที่คุมขังหรือการดำเนินการที่เกี่ยวข้องจึงถือว่าเป็นการกำหนดวิธีปฏิบัติที่พิเศษ เพื่อแบ่งแยกการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีกับนักโทษเด็ดขาดให้แยกกันซึ่งเป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญ

/อย่างไรก็ดี...

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์อาจจะไม่มีมาตรการแบ่งแยกพื้นที่คุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาดที่ชัดเจน เนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพของเรือนจำ แต่ก็มี การกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้มีความแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาด ซึ่งในวาระเพื่อพิจารณานี้กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอ ๓ แนวทางเพื่อยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นหรือ ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ๑) การยกระดับทางกายภาพ โดยกำหนดเรือนจำศูนย์ระหว่างการพิจารณาคดี (Hub) เพิ่มเติม ในกลุ่มจังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร (เรือนจำพิเศษมีนบุรี และเรือนจำพิเศษธนบุรี) ๒) การยกระดับทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยการแก้ไขปรับปรุงระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เช่น การได้รับอนุญาตให้สวมใส่เสื้อผ้าของตนเอง โอกาสในการทำงานระหว่างถูกคุมขัง การยกเว้นเรื่องทรงผม เป็นต้น และ ๓) การศึกษาวิจัย “โครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว ทั้งนี้ ที่ประชุมอาจมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ว่า ควรมีการออกกฎกระทรวงให้สอดคล้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ และเมื่อออกกฎกระทรวงพร้อมทั้งได้มีการกำหนด แนวทาง มาตรการต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว จึงร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลเห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการ เพื่อที่จะสามารถนำกลุ่มผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีแยกคุมขังในแต่ละสถานที่ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง หรือตามที่ผู้แทนอัยการสูงสุดได้เสนอแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้เป็นแนวทางอื่น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเป็นไปตามหลักรัฐธรรมนูญต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเสริมว่า ตามมาตรา ๒๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” จะเห็นว่ามีเนื้อหา เกี่ยวกับการใช้หลักนิติธรรมเป็นข้อจำกัด และรัฐบาลมีนโยบายที่จะใช้มาตราดังกล่าวนี้นเป็นกรอบ ในการดำเนินงาน จึงอยากให้มีการศึกษาข้อมูลต่อไประหว่างรอการยกร่างกฎกระทรวงฉบับใหม่ให้เสร็จสิ้น

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทฤษฎี (นายนิติ จิตสว่าง) เรียนให้ที่ประชุม ทราบว่า ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของกรมราชทัณฑ์เมื่อประมาณ ๔๐ - ๕๐ ปีที่แล้วนั้น กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดสถานที่เพื่อกำกับดูแลผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีแยกจากนักโทษเด็ดขาด ด้วยการกำหนดให้มี “เรือนจำพิเศษ” ที่มีอำนาจการคุมขังของเรือนจำ โดยสามารถคุมขังผู้ต้องขังที่ต้องรับโทษต่อไป ไม่เกินระยะเวลา ๓ ปี เช่น เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งหมายความว่าหากเป็นความผิดลหุโทษ หรือมีการควบคุมระหว่างพิจารณาคดีมาแล้ว เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุดเหลือโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี จะได้รับการ จัดให้อยู่ในเรือนจำพิเศษ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างจากเรือนจำกลาง อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ยาสเฟดติ ระบาดอย่างหนัก จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการขยายเพิ่มอำนาจการคุมขังของเรือนจำให้สูงกว่าเดิม เป็นเหตุให้จำนวนของนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำพิเศษเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งไม่สามารถแยกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาดได้ในท้ายที่สุด หากต้องการใช้แนวปฏิบัติในรูปแบบเรือนจำพิเศษดังเดิม กรมราชทัณฑ์จะต้องดำเนินการลดอำนาจการควบคุมของเรือนจำพิเศษลง

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ ในต่างประเทศก็มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีด้วยวิธีการแยกพื้นที่คุมขังเช่นกัน เช่น ประเทศฟิลิปปินส์มีการแยกปฏิบัติตั้งแต่หน่วยงานที่กำกับการควบคุมดูแล กล่าวคือ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและผู้ต้องขังที่มีโทษต่ำกว่า ๓ ปีจะอยู่ในความดูแลของกรมบริหารงานเรือนจำและทัณฑวิทยา (Bureau of Jail Management and Penology : BJMP) และผู้ต้องขังที่มีโทษเกินกว่า ๓ ปีจะอยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ (Bureau of Corrections : BuCor) หรือประเทศออสเตรเลียที่ใช้มาตรการคุมขังภายในบ้าน (House arrest) แต่มีการรักษาความปลอดภัยควบคู่ไปด้วย เนื่องจากผู้ต้องขังบางรายมีความเสี่ยงที่จะหลบหนีมากกว่านักโทษเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายที่มีคดีอาชญากรรมหรือรายที่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุดแต่มีแนวโน้มว่าจะได้รับโทษสูง แต่โดยหลักการแล้วผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีควรได้รับอิสระมากกว่านักโทษเด็ดขาด

ในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ เป็นแนวทางใหม่ที่ต้องขอเป็นกรณีพิเศษเพื่อไปอยู่ในสถานที่คุมขังทางเลือกอื่น ๆ ที่มีใช้เรือนจำ เพราะฉะนั้นหากต้องการขับเคลื่อนการดำเนินการเรื่องนี้ กรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ควรศึกษาก่อนแล้วจึงปรับตามความเหมาะสมของเรือนจำแต่ละแห่งหรือสถานที่ และทำอย่างไรถึงจะทำให้เป็นสถานที่คุมขังเฉพาะผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้โดยเต็มที่ เช่น เรือนจำอำเภอสี่คิ้วเพื่อรองรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามคำสั่งศาลจังหวัดสี่คิ้ว หากคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วจึงสามารถส่งตัวเข้าเรือนจำกลางคลองไผ่หรือทัณฑสถานเกษตรอุตสาหกรรมเขาพระฝางได้ทันที สร้างความสะดวกสบายให้กับญาติของผู้ต้องขังที่สามารถเข้าเยี่ยมได้โดยไม่ติดขัดเพราะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน นี่คือตัวอย่างของการสร้างเรือนจำขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเพื่อรองรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี พร้อมทั้งเห็นด้วยกับโครงการทดลองนำร่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีกรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขาไม้แก้ว เนื่องจากว่าหากประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานอาจจะนำไปสู่การเสนอให้ยกเลิกการเรียกชื่อสถานที่คุมขังว่าเรือนจำต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน (นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว) กล่าวว่า การแยกคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาดตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนับเป็นแนวคิดที่สอดคล้องสนับสนุนกับกฎหมาย ซึ่งสาเหตุที่จะต้องมีการดำเนินการแยกคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีนั้น เกิดจากกรณีที่ศาลมีหมายสั่ง โดยหากศาลไม่มีหมายจับบุคคลนั้นย่อมมีความเป็นอิสระและความอิสระจะทำให้บุคคลนั้นได้รับสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ แต่หากควบคุมบุคคลนั้นไว้ย่อมทำให้ผู้นั้นเสียสิทธิที่จะดำเนินการต่อสู้ทางคดีอย่างอิสระ จึงขอหารือกับผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๑ และหลักสิทธิมนุษยชนและปฏิญญาสากล ตลอดจนข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ที่ยึดหลักการให้การปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลักสำคัญ แต่เหตุใดเรื่องจริงที่ปรากฏขึ้นในการตัดสินของศาลโดยส่วนมากจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยระบุเหตุผลว่าเนื่องจากเกรงว่าจะหลบหนี ด้วยเหตุนี้ จึงขอเสนอให้กรมราชทัณฑ์และสำนักงานศาลยุติธรรมหารือร่วมกันถึงแนวทางปฏิบัติให้มีความเข้าใจตรงกันถึงหลักการที่จะคุ้มครองอำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างพิจารณาคดีว่าจะไม่ถูกปฏิบัติเหมือนเดียวกับนักโทษเด็ดขาด รวมทั้งมีข้อเสนอแนะต่อกรมราชทัณฑ์เพิ่มเติมด้วยว่า หากเป็นไปได้ควรที่จะมีการจำแนกและแยกคุมขังผู้ต้องขังตามประเภทความผิดและความหนักเบาด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กระทรวงยุติธรรมมีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ที่มีองค์ประกอบเป็นเลขาธิการสำนักงานสำนักงานศาลยุติธรรม สามารถนำเรื่องนี้เข้าหารือในที่ประชุม กพยช. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมได้ร่วมกันศึกษาเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากทั้งประชาชนและกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำมาแก้ปัญหาในอนาคต

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) กล่าวเสริมว่า แนวทางการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในประเทศไทยถือว่ามีพัฒนาการที่ดี เริ่มจากการปรับเปลี่ยนระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุดแต่งกายและทรงผม แต่ประเด็นที่สำคัญที่กรมราชทัณฑ์ควรให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น คือ การจัดการเกี่ยวกับด้านจิตวิทยา เนื่องจากผู้ต้องขังมีความหลากหลาย ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อรักษาสภาพจิตใจของผู้ต้องขังให้ดี เช่น การรวมกลุ่มผู้ต้องขังชาวต่างชาติ เพื่อช่วยลดความเครียดผ่านการพูดคุยกับผู้ที่มีภาษาและวัฒนธรรมร่วมกัน ผู้ต้องขังหญิงที่มีลูกติด หากมีการแยกแม่และลูกออกจากกันอาจทำให้เกิดความเครียดที่นำไปสู่การทำอัตวินิบาตกรรมหรือการฆ่าตัวตายได้ แต่สำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ยังถือได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หากนำเข้าไปรวมกลุ่มกับนักโทษเด็ดขาด อาจกลายเป็นการเพิ่มภาระให้แก่กรมราชทัณฑ์เนื่องจากจะทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่ดี หรือมีปัญหาสุขภาพจิตจากสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) กล่าวว่า เห็นด้วยกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่กรมราชทัณฑ์นำเสนอ เนื่องจากข้อเสนอนี้สามารถดำเนินการได้ทันทีที่สามารถประเมินความคืบหน้าได้อย่างต่อเนื่องและแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของกรมราชทัณฑ์ แม้ว่าจะไม่สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้อย่างเต็มที่ แต่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้ ขอฝากประเด็นให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีพระสงฆ์ที่เป็นจำเลยในคดีอาญา ว่าสามารถกำหนดการแต่งกายให้เหมาะสมได้อย่างไรบ้าง โดยอาจจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือผ่านข้อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งการดำเนินการในเรื่องนี้อาจถือเป็นผลงานของรัฐบาลชุดใหม่ได้ ที่ทำให้ประชาชนได้เห็นว่าการราชทัณฑ์มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์กร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ควรมีการกำหนดมาตรการวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างรอบคอบ โดยจะต้องพิจารณาในประเด็นความอ่อนไหวเรื่องศาสนาไปด้วย เพราะหากเกิดกรณีที่กรมราชทัณฑ์จะต้องคุมขังผู้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาหรือมีอิทธิพลต่อความคิดความศรัทธาของประชาชน อาจทำให้เกิดภาวะที่ประชาชนสูญเสียที่ยึดเหนี่ยวจิตใจได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีววิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต) เสนอต่อที่ประชุมว่า ในประเด็นที่ ๑ การยกระดับทางกายภาพ หมายถึงการยกระดับโครงสร้างเรือนจำหรือพัฒนาพื้นที่ส่วนอื่นภายในเรือนจำ และมีข้อเสนอแนะว่าในประเด็นที่ ๒ การยกระดับทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จะต้องมีความชัดเจนว่าจะมีการยกระดับที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังด้านใดและประเภทใดบ้าง และในประเด็นที่ ๓ เรื่องการศึกษาวิจัยควรมีการทบทวนโครงสร้างหรือเค้าโครงการวิจัยให้เหมาะสม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า การที่กรมราชทัณฑ์เสนอแนวทางการยกระดับทางกายภาพโดยจะมีการปรับใช้ในเรือนจำบางแห่งเท่านั้น จะเป็นเหตุให้เรือนจำอื่น ๆ รู้สึกว่าไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่ นอกจากนี้ ควรที่จะต้องมีการสื่อสารกับผู้ต้องขังให้รับทราบและเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของกรมราชทัณฑ์ โดยทั่วกันด้วย เพราะกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องขังทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า พื้นที่ทั้ง ๘ กลุ่มจังหวัดที่เลือกมาเป็นพื้นที่ที่มีเรือนจำหลายแห่งตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ประกอบด้วย เรือนจำระหว่างและเด็ดขาด จึงสามารถที่จะดำเนินการตามแนวทางได้โดยทันที แต่สำหรับในบางพื้นที่ที่มีเรือนจำในจังหวัดเพียงแห่งเดียว เช่น เรือนจำจังหวัดตรังเป็นเรือนจำที่ประกอบไปด้วยแดนควบคุมผู้ต้องขังชาย ๒ แดน และแดนควบคุมผู้ต้องขังหญิง ๑ แดน โดยปัจจุบันจะให้ผู้ต้องขังที่มีโทษน้อยอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี แต่หากจะให้แยกผู้ต้องขังออกจากกันอย่างชัดเจน จะทำให้แดนของนักโทษเด็ดขาดหนาแน่นมากเกินไป และหากจะต้องเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังข้ามจังหวัดก็จะติดปัญหากับครอบครัวของผู้ต้องขังในเรื่องการเยี่ยมญาติ

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวสรุปว่า จากแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอจะประกอบไปด้วย ๓ ประเด็นหลัก คือ การยกระดับทางกายภาพ และการยกระดับทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยการแก้ไขปรับปรุงระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง และประเด็นสุดท้ายคือการศึกษาวิจัยนำร่อง ๑ แห่ง ซึ่งที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นพระสงฆ์และหญิงตั้งครรภ์ให้มนุษยธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ สำหรับประเด็นการอภิปรายถึงเรื่องของการศึกษากฎกระทรวงตามมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่จะมีความเกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ ที่ประชุมเห็นควรเรียนเชิญกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายन्हธิ จิตสว่าง) เป็นที่ปรึกษาในเรื่องแนวทางการออกกฎกระทรวง และเมื่อได้ผลการศึกษาเรียบร้อยแล้ว กรมราชทัณฑ์อาจนำผลการศึกษาไปนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ต่อไป

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวสรุปมติที่ประชุมว่า ให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้นำเสนอ โดยอาจพิจารณาเพิ่มเติมว่า หากมีเรือนจำหรือทัณฑสถานแห่งใดที่สามารถดำเนินการตามแนวทางได้ก็ให้ดำเนินการเพิ่มเติมด้วย รวมไปถึงให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาการกำหนดระบบการคุมขังกฎกระทรวงตามมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า ในเมื่อกรมราชทัณฑ์จะศึกษาในเรื่องมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เพิ่มเติมการศึกษาเรื่องมาตรา ๘๙/๒ ไปด้วยเลย

มติที่ประชุม

เห็นชอบ แนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ ในประเด็นอภิปรายเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับกฎกระทรวงตามมาตรา ๘๙/๑ และ ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มอบหมายให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ โดยมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) เป็นที่ปรึกษา

๔.๒ แนวทางการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่พระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔ กำหนดไว้ว่า กรมราชทัณฑ์สามารถกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขัง เพื่อดำเนินกิจการตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ให้สามารถทำได้ตามเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่ คุมขังตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยในวาระนี้ ขอให้รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) ซึ่งกำกับดูแลเรื่องนี้ เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์) เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่ท่านอธิบดีได้นำเสนอไปเบื้องต้น กรมราชทัณฑ์ได้เริ่มดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตามนัยมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรียบร้อยแล้ว โดยกำหนดสถานที่คุมขังแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ๑) การปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง ๒) การดำเนินการตามระบบการพัฒนาพฤตินิสัย ๓) การรักษาพยาบาล และ ๔) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย อย่างไรก็ตาม ยังคงเหลือการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๔ ด้วยเหตุนี้ กรมราชทัณฑ์จึงได้ศึกษาแนวทางใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังในต่างประเทศที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกับระบบราชทัณฑ์ของประเทศไทย ได้แก่ สหราชอาณาจักรและประเทศนิวซีแลนด์ โดยพบว่า กรมราชทัณฑ์ไทยสามารถนำรูปแบบของสหราชอาณาจักร (Home Detention Curfew (HDC) Policy Framework) มาปรับใช้ได้ โดยกระบวนการสั่งการของสหราชอาณาจักรจะเริ่มต้นขึ้นหลังจากที่ศาลมีคำสั่งแล้ว ต่อมาจะเข้าสู่กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยจะต้องมีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี และเหลือโทษจำต่อไปมากกว่า ๑ ปี และเมื่อออกไปอยู่ภายนอกสถานที่คุมขังจะนับเป็นกระบวนการคุมประพฤติ โดยจะต้องอยู่ในที่พักอย่างน้อย ๑๒ ชั่วโมงต่อวัน เป็นต้น

ในการนี้ กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนไว้ ๔ ขั้นตอน คือ

๑) กำหนดหน้าที่ของส่วนราชการระดับที่เกี่ยวข้อง และเรียนจำ ให้ใกล้เคียงกับแนวทางของสหราชอาณาจักร

๒) กำหนดผังกระบวนการดำเนินการ

๓) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้มาตรการคุมขังในสถานที่อื่น โดยกรมราชทัณฑ์ได้นำสถิติข้อมูลผู้ต้องขังมากำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับสถานที่คุมขังแต่ละประเภท ได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ สถานที่คุมขังเพื่อการปฏิบัติตามระบบจำแนกและแยกคุมขัง

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี ไม่ใช่คดียาเสพติดให้โทษ จำนวน ๑๘,๓๐๔ คน ซึ่งสถานที่คุมขัง ได้แก่ บ้านพักและสถานที่ราชการ

กลุ่มที่ ๒ สถานที่คุมขังเพื่อการดำเนินการตามระบบพัฒนาพฤตินิสัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดชั้นดีขึ้นไป และไม่ใช่คดียาเสพติดให้โทษ จำนวน ๑๖,๙๗๓ คน

กลุ่มที่ ๓ สถานที่คุมขังเพื่อการรักษาพยาบาล

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดสูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำนวน ๗๓ คน มีภาวะพึ่งพิงหรือพิการ จำนวน ๑๑๘ คน ตั้งครรภ์ จำนวน ๑๓๗ คน เด็กติดผู้ต้องขัง จำนวน ๗๑ คนป่วยติดเตียง ป่วยจิตเวช และป่วยร้ายแรงด้วยโรคระยะสุดท้าย จำนวน ๓๖๖ คน

๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยในขั้นตอนนี้ กรมราชทัณฑ์ขอเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาพิจารณาในเรื่องแนวทางการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขัง โดยขอเสนอให้ นายนิติ จิตสว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการราชทัณฑ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และมีองค์ประกอบของอนุกรรมการประกอบด้วย ส่วนราชการภายในกรมราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนหน่วยงานภายนอกซึ่งเทียบเคียงจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ และบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม อาชีววิทยา ทักษะวิทยา ด้านสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๑ คน เพื่อดำเนินการการศึกษาพิจารณาและยกร่างหลักเกณฑ์เสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยเมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์เห็นชอบแล้วจะได้ดำเนินการออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ตามมาตรา ๓๔ ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีอยู่แล้ว และกรมราชทัณฑ์ไม่ได้เสนอที่ประชุมให้พิจารณาออกกฎกระทรวงใหม่ ใช่หรือไม่

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งที่ประชุมทราบว่า กฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศใช้เรียบร้อยแล้ว แต่กรมราชทัณฑ์ยังมิได้ดำเนินการวางระเบียบตามมาตรา ๓๔ เกี่ยวกับการบริหารงานและการอื่นอันจำเป็นในสถานที่คุมขังอื่นที่มีใช้เรือนจำตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า เนื่องด้วยมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดไว้ว่า ให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ไปวางระเบียบกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง ด้วยเหตุนี้ กรมราชทัณฑ์จึงนำเรื่องนี้มาหารือที่ประชุมเพื่อให้เกิดความรอบคอบ จึงขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ร่วมกันพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นอภิปราย

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นิละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่าเห็นพ้องกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยในวาระเพื่อพิจารณาเรื่องนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้ออกกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงเปรียบเสมือนกับกฎหมายลูกบท และกรมราชทัณฑ์ได้ออกกฎหมายลูกบท คือ กฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ มาแล้ว แต่ยังปฏิบัติไม่ได้เพราะยังขาดการออกระเบียบตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เนื่องจากมีความประสงค์จะเรียนเชิญนายนิติ จิตสว่าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ไปเป็นประธานอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการเรื่องนี้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวเสริมว่า ขอเรียนเชิญ นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา เข้ามาช่วยในเรื่องนี้ด้วย

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหากรณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานเพิ่มเติมว่า กรมราชทัณฑ์ได้นำเรื่องนี้เสนอหารือกับที่ประชุม เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและยังไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อน และจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสม เช่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้มาตรการคุมขังในสถานที่อื่น การวางระบบการดูแลผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมาย จึงประสงค์ให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและพิจารณาในเรื่องนี้ เพื่อที่กรมราชทัณฑ์จะได้นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะไปดำเนินการจัดทำระเบียบและแนวทางในการปฏิบัติอย่างชัดเจนต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่าตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ในการวางแผนวางระเบียบและแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ถ้าหากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ต้องการให้เกิดความรอบคอบเนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการทาบทามมีความบริสุทธิ์ใจที่จะดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้ ก็เห็นด้วยที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์เสนอขอให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ โดยมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คือ นายนิติ จิตสว่าง เข้าร่วมด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีววิทยา (พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต) สอบถามว่า กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศใช้แล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์ แต่ในประเด็นของการออกระเบียบของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งถือเป็นกฎหมายลำดับรอง จะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์ด้วยหรือไม่ หากไม่ต้องการก็สามารถดำเนินการได้เลย แต่ขอให้ที่ประชุมหารือให้ชัดเจนในการแต่งตั้ง

คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาพิจารณาในเรื่องแนวทางการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังว่าอาศัยอำนาจกฎหมายใดในการแต่งตั้ง องค์ประกอบเป็นอย่างไร และจะทำการศึกษาในประเด็นใดบ้าง

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ อธิบายเสริมว่า เรื่องเพื่อพิจารณาในวาระนี้ คงมีใช้ประเด็นเรื่องการขออกระเบียบหรือการให้วางมาตรการ แต่อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะขอมติที่ประชุมว่า สามารถเสนอแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อไปดำเนินการในเรื่องนี้ได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี กรมราชทัณฑ์จะต้องไปใช้อำนาจของคณะกรรมการราชทัณฑ์ตามมาตรา ๑๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “กำหนดหรือเสนอแนวทาง กลยุทธ์ และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานราชทัณฑ์ หรือการดำเนินการตามแผนการบริหารงานราชทัณฑ์ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง และการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังปล่อยเพื่อมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังปล่อยเพื่อพิจารณา” แล้วจึงใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวไปตั้งคณะอนุกรรมการโดยใช้มาตรา ๑๔ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับการประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม”

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ กล่าวว่า ในประเด็นนี้มีข้อคิดเห็นว่า อำนาจในการออกกฎหรือระเบียบต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ สามารถแบ่งออกเป็น ๑) อำนาจของคณะกรรมการราชทัณฑ์ และ ๒) อำนาจของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ซึ่งถือเป็นอำนาจเดี่ยว ดังนั้น หากพิจารณาตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้ว ในขั้นของการออกกฎกระทรวง ตามมาตรา ๓๓ ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการราชทัณฑ์เรียบร้อยแล้ว แต่ในขั้นของการออกระเบียบตามมาตรา ๓๔ นั้น กฎหมายได้ให้อำนาจอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในการวางระเบียบได้เลย เพียงแต่ว่าทางอธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาว่าหากจะให้เกิดความรอบคอบ เห็นควรเสนอให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ จึงมีความเห็นสอดคล้องกับท่านปลัดกระทรวงยุติธรรมที่กล่าวว่า จะต้องใช้มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ หากจะให้คณะกรรมการราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ แต่หากไม่แต่งตั้งคณะอนุกรรมการก็สามารถใช้อำนาจของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ออกระเบียบได้เลย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน (นายดำรงศักดิ์ เครือแก้ว) เสนอที่ประชุมว่า เห็นควรให้มีผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพด้านกฎหมายเพิ่มเติม คือ สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในคณะอนุกรรมการที่จะแต่งตั้ง

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเสย) รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า ที่ผ่านมากomiteeกรมการราชทัณฑ์เคยได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาแล้ว เช่น คณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เป็นต้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า หากพิจารณาตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือว่าเป็นอำนาจเดียว กล่าวคืออธิบดีกรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการวางระเบียบได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการก็ได้ แต่ก็มีผลความเข้าใจท่านอธิบดีกรมราชทัณฑ์เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ และตั้งแต่ได้ออกกฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ มา ยังไม่เคยได้ใช้จริง แต่มีข้อสังเกตว่า จะถือว่าเกินหน้าที่ของคณะกรรมการราชทัณฑ์หรือไม่

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒ (๒) บัญญัติว่า “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่อธิบดีในการวางระเบียบกรมราชทัณฑ์” จึงสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้คณะกรรมการราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อศึกษาเรื่องนี้ได้ เพื่อให้เกิดความรอบคอบ ชัดเจน ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ให้มากที่สุด

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑ์วิทยา (นายนิติ จิตสว่าง) กล่าวว่า ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น มีความยินดีที่จะมีส่วนร่วมในคณะกรรมการชุดนี้ แต่จะขออนุญาตเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ โดยอาจจะให้ท่านรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานอนุกรรมการก็ได้ และอาจจะมีที่ปรึกษาท่านอื่นจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ร่วมด้วยก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานอนุกรรมการ

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นิลโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่า ให้แต่งตั้งคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ระบุอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนว่า จะให้คณะกรรมการมีหน้าที่อะไรบ้าง โดยมีอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และเพิ่มผู้แทนจากสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยเรียนเชิญนายนิติ จิตสว่าง และ นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวสรุปมติที่ประชุมว่า เห็นชอบที่จะให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย นายนิติ จิตสว่าง และ นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์ เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานอนุกรรมการ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นรองประธานอนุกรรมการ และองค์ประกอบอื่นตามที่ได้นำเสนอ

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ กล่าวเสริมว่า ขอให้ฝ่ายเลขานุการ ปรับแก้ร่างคำสั่งเป็น “คำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์” โดยให้เพิ่มบทอาศัยอำนาจ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และปรับปรุงแบบของคำสั่งให้แบ่งเป็น “องค์ประกอบ” และ “หน้าที่และอำนาจ”

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่า หากกรมราชทัณฑ์ดำเนินการจัดทำคำสั่งแล้วเสร็จ จะรับไปตรวจสอบให้เรียบร้อย

มติที่ประชุม เห็นชอบ แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็น สถานที่คุมขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔ และให้แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการปรับแก้ข้อความในร่างคำสั่งตามที่ได้รับคำแนะนำจากที่ประชุม

๔.๓ การแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาด ที่จะส่งให้ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวว่า สำหรับเรื่องเพื่อพิจารณาในระเบียบวาระที่ ๔.๓ นี้ ถือว่าไม่ได้เป็นประเด็นซับซ้อน เนื่องจากเป็น การขอแก้ไของค์ประกอบของคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่จะส่งให้ ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ ขอให้กรมราชทัณฑ์ อธิบายถึงสาเหตุในการแก้ไข และมีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบใดบ้าง

รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ (นายณรงค์ จุ้ยเสย) รายงานให้ที่ประชุม ทราบว่า สืบเนื่องจากที่กรมราชทัณฑ์มีคำสั่งที่ ๘๗๑/๒๕๖๖ เรื่อง ปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งงานและหน้าที่ ความรับผิดชอบของกองทัณฑปฏิบัติ เป็นการภายใน เพื่อให้กองทัณฑปฏิบัติมีภารกิจครอบคลุมตาม พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ และเพื่อเตรียมการรองรับภารกิจด้านเงินผลประโยชน์ได้จากการทำงานของผู้ต้องขัง ทำให้ตำแหน่งของ คณะอนุกรรมการไม่ตรงกับตำแหน่งตามโครงสร้างที่มีการปรับปรุงใหม่ โดยมีการปรับแก้รายละเอียด องค์ประกอบ ได้แก่

ข้อ ๑.๓ ผู้อำนวยการกลุ่มงานสาธารณะและงานนอกเรือนจำ กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการ เป็น ผู้อำนวยการกลุ่มงานสาธารณะงานนอกเรือนจำและบริหารการเงินผลประโยชน์ได้ จากการดำเนินงาน กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการ (แก้ไขชื่อกลุ่มงาน)

ข้อ ๑.๔ ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการ เป็น ผู้อำนวยการกลุ่มงานย้ายผู้ต้องขัง กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการ (แก้ไขชื่อกลุ่มงานที่รับผิดชอบ)

ข้อ ๑.๕ หัวหน้าฝ่ายสาธารณะและงานนอกเรือนจำ กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและเลขานุการ เป็น หัวหน้าฝ่ายประโยชน์จากการดำเนินงานของผู้ต้องขัง กองทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ อนุกรรมการและเลขานุการ (แก้ไขชื่อฝ่าย)

ในการนี้...

ในการนี้ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ ที่ ๑๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่จะส่งให้ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำ และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่จะส่งให้ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำฉบับใหม่ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า หากคำสั่งเดิมมีอยู่แล้วและคำสั่งฉบับใหม่เป็นการแก้ไของค์ประกอบข้อ ๑.๓ ๑.๔ และ ๑.๕ ไม่ได้เพิ่มเติมหรือตัดอะไร เพราะฉะนั้นในประเด็นนี้เป็นเพียงแก้ไขคำสั่งให้เป็นไปตามโครงสร้างปัจจุบันของกรมราชทัณฑ์ จึงเห็นว่าไม่ควรยกเลิกคำสั่งเดิมแล้วออกคำสั่งใหม่เพราะหากมีการสั่งการให้ทำงานตามเดิมแล้วจะทำให้ข้อสั่งการของคณะกรรมการชุดเดิมนั้นสิ้นผลไป แต่ควรเปลี่ยนเป็นแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งเดิม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานของคณะกรรมการชุดเดิม

มติที่ประชุม เห็นชอบ ทั้งนี้ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการปรับแก้ข้อความตามที่ได้รับคำแนะนำจากที่ประชุม และให้แก้ไขจากการยกเลิกคำสั่งฉบับเดิม เป็นแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งฉบับเดิม

๔.๔ การแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่าองค์ประกอบเดิมของคณะกรรมการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษมีขนาดใหญ่ แต่เนื่องด้วยภารกิจดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาที่สั้นและจำกัด ดังนั้น เพื่อในการดำเนินการในเรื่องนี้มีความรวดเร็วมากขึ้น กรมราชทัณฑ์จึงมีข้อเสนอ ๒ ประการให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณา คือ ๑) การปรับโครงสร้างของคณะกรรมการฯ ให้มีองค์ประกอบขนาดเล็กลงจากเดิมตามคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ ที่ ๓/๒๕๖๕ ซึ่งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการทั้งหมด ๒๐ คน ให้ปรับลดเหลือเพียง ๑๖ คน และ ๒) ปรับเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้จาก ๓ ประการให้เหลือเพียง ๒ ประการ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ เรียนให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า ตามที่ได้เสนอแก้ที่ประชุมเพื่อพิจารณาร่วมกันในวาระนี้ เป็นข้อเท็จจริงที่ได้พบระหว่างการดำเนินการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งมีกรอบระยะเวลาที่จำกัดมาก เนื่องจากต้องเริ่มดำเนินการอย่างกระชั้นชิดก่อนพระราชวโรกาสสำคัญ จึงทำให้เหลือระยะเวลาในการดำเนินงานเพียง ๒ – ๓ วันเท่านั้น ประกอบกับคณะกรรมการมีองค์ประกอบที่มาจากหลากหลายหน่วยงานและมีจำนวนมาก ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการทำงานและการจัดประชุมคณะกรรมการเป็นอย่างยิ่ง กรมราชทัณฑ์จึงได้เสนอต่อที่ประชุมให้พิจารณาปรับลดคณะกรรมการที่มีความเกี่ยวข้องต่อภารกิจงานน้อย ได้แก่ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงควรมีหน้าที่และอำนาจเฉพาะการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

ในแต่ละครั้ง ไม่ควรที่จะต้องมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอภัยโทษให้กับผู้ต้องราชทัณฑ์ เพราะในประเด็นนี้ เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในแต่ละครั้ง จะมีคณะกรรมการในแต่ละจังหวัดที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรือนจำดำเนินการอยู่แล้ว ประกอบไปด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด ศาล และ อัยการ ซึ่งจะมีหน้าที่ในการประเมินคุณสมบัติของผู้ต้องราชทัณฑ์ว่าตรงตามหลักเกณฑ์ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ นอกจากนี้ ด้วยใกล้ถึงพระราชวโรกาสสำคัญ วันคล้ายวันพระราชสมภพของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อ แห่งชาติ ๕ ธันวาคม จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าว เพื่อให้เกิดความ คล่องตัวและเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานภายในระยะเวลากระชั้นชิด ทั้งนี้ ในการออกคำสั่ง คณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่นี้ ให้ใช้วิธียกเลิกคำสั่งฉบับเดิม เนื่องด้วย การตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษทำเป็นคราวแล้วจบไป จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ใดตกค้างหลงเหลือ ที่จำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลในการเชื่อมต่อคณะกรรมการในแต่ละชุดให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กรรมการ กล่าวเสริมว่า ถึงแม้ว่าการออกคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์จะเป็นกฎหมายลำดับท้ายสุด จึงอาจมีความยืดหยุ่นเรื่องรูปแบบ ของคำสั่งได้ แต่เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยจึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับรูปแบบของคำสั่งให้แบ่งเป็น “องค์ประกอบ” และ “หน้าที่และอำนาจ”

มติที่ประชุม เห็นชอบ ทั้งนี้ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการปรับแก้ข้อความในร่าง คำสั่งตามที่ได้รับคำแนะนำจากที่ประชุม

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ในฐานะประธานกรรมการราชทัณฑ์ ได้มีนโยบายให้กำหนดจัด ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เดือนละครั้ง ทั้งนี้ ทางกรมราชทัณฑ์ในฐานะฝ่ายเลขานุการจะดำเนินการ แจ้งกำหนดการ วัน เวลา และสถานที่ให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่านทราบในภายหลังต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (นายพรเทพ ศิริวนารังสรรค์) เสนอต่อ ที่ประชุมว่า ในการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ในครั้งถัดไป ให้กำหนดวาระเกี่ยวกับการสื่อสารสาธารณะด้วย โดยให้กรมราชทัณฑ์นำเสนอแผนการสื่อสารกับประชาชนต่อที่ประชุม เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายประเด็น คำถามจากภาคประชาชนที่ยังไม่ได้รับคำตอบจากกรมราชทัณฑ์ ทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยถึงการ ดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งในหลายประเด็นที่กรมราชทัณฑ์ปฏิบัติได้ถูกต้องแต่อาจจะไม่ได้สื่อสาร ออกไปให้สังคมภายนอกได้รับทราบ โดยในปัจจุบัน ตนเองได้ทำรายการโทรทัศน์ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย (NBT) ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยช่วงเวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. จะเป็นช่วงให้ประชาชน ติดต่อเข้ามาพูดคุยสอบถามในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับความยุติธรรมเป็นคำถามที่ถูกสอบถามเข้ามา มากที่สุด นอกจากนี้ ในช่วงเวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. จะเป็นช่วงเวลาที่ให้หน่วยงานราชการติดต่อเข้าร่วม รายการ เพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตนเอง จึงขอเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์ได้ใช้ประโยชน์ตรงนี้ ในการช่วยประชาสัมพันธ์งานราชทัณฑ์ต่อไป

/ปลัดกระทรวง...

ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) รองประธานกรรมการ ขอให้
กรมราชทัณฑ์พิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอของท่านพรเทพฯ และกล่าวเสริมว่า รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์
ฝ่ายบริหาร (นายสิทธิ สุธีวงศ์) ในฐานะโฆษกกรมราชทัณฑ์ น่าจะรับทราบแผนในการดำเนินการในเรื่อง
ดังกล่าวอยู่แล้ว แต่หากสามารถสร้างการรับรู้ รับทราบ และความเข้าใจกับประชาชนได้ จะทำให้ตอบโจทย์
นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ในมิติที่ ๗ ยุทธศาสตร์การสร้างการยอมรับ
และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษได้

มติที่ประชุม รับทราบ

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๓๕ นาฬิกา

รัชพล.

(นายรัชพล ธนะเกียรติวารี)

นักทฤษฎีวิทยาปฏิบัติกร
ผู้จัดรายงานการประชุม

wathum

(นางสาวณธรา ฐิติธราดล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางชมพูนุท รักดีบุตร)

นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการพิเศษ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
ผู้ตรวจรายงานการประชุม